DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

PROGRAM VAN BEGINSELEN DER ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Artikel I. De Antirevolutionaire of Christelijk-Historische richting vertegenwoordigt, voor zooveel ons land aangaat, den grondtoon van ons volkskarakter, gelijk dit, door Oranje geleid, onder invloed der Hervorming, omstreeks *1572*, zijn stempel ontving; en wenscht dit, overeenkomstig den gewijzigden volkstoestand, in een vorm, die aan de behoeften van onzen tijd voldoet, te ontwikkelen.

Artikel II. Noch in den volkswil, noch in de wet, maar alleen in God vindt zij de bron van het souvereine gezag, en verwerpt mitsdien eenerzijds het beginsel van volks-souvereiniteit; terwijl zij anderzijds de souvereiniteit van Oranje eert, als onder de leiding Gods in onze geschiedenis geworteld; door de mannen van *1813* in den Nederlandschen Staat tot ontwikkeling gebracht; en door de grondwet als zoodanig bevestigd.

Artikel III. Ook op staatkundig terrein belijdt zij de eeuwige beginselen, die ons in Gods Woord geopenbaard zijn; zóó evenwel, dat het Staatsgezag ten onzent noch rechtstreeks, gelijk in Israël, noch door de uitspraak van eenige Kerk, maar in de consciëntie beide van Overheid en onderdaan aan de ordinantiën Gods gebonden zij.

Artikel IV. De Overheid, zoo leert ze, is als dienaresse Gods gehouden tot verheerlijking van Gods Naam en behoort diensvolgens *a.* uit bestuur en wetgeving alles te verwijderen wat den vrijen invloed van het Evangelie op ons volksleven belemmert; *b.* alle kerken of godsdienstige vereenigingen en voorts alle burgers, onverschillig welke hun belijdenis aangaande de eeuwige dingen zij, te behandelen op voet van gelijkheid; *c.* zich te onthouden van maatregelen, die ertoe kunnen leiden, dat steun worde verleend aan wat zich opzettelijk kant tegen de openbare orde en de goede zeden; *d.* zichzelve, als daartoe in volstrekten zin onbevoegd, te onthouden van elke rechtstreeksche bemoeiing met de godsdienstige ontwikkeling der natie; en *e.* in de consciëntie, voor zoover die het vermoeden van achtbaarheid niet mist en haar uitspraak geen afbreuk doet aan de vervulling van de noodzakelijke Overheidstaak, een grens te erkennen voor haar macht.

Artikel V. Zij belijdt, dat de Overheid regeert bij de gratie Gods, en, hieraan hare regeeringsmacht ontleenende, het recht heeft, den eed te vragen, en, ter vrijlating van den dag des Heeren, en alzoo mede in 's volks belang, zelve zooveel doenlijk in al haar vertakkingen op dien dag behoort te rusten, de Zondagswet in gelijke richting behoort te herzien, en zoo bijzonderlijk in haar arbeidswetgeving als in haar concessiën geheelen of gedeeltelijken stilstand van zaken voor dien dag heeft te bedingen.

Artikel VI. Op zichzelf geen enkelen staatsvorm den eenig bruikbaren keurende, erkent zij het aan de grondwet gebonden koningschap, gelijk zich dit ten onzent geleidelijk uit de Republiek der 16e eeuw heeft ontwikkeld, als den voor ons meest geschikten regeeringsvorm.

Artikel VII. De grondwet, gelijk die in 1848 gewijzigd is, aanvaardt zij als uitgangspunt om langs wettigen weg tot een hervorming van onze staatsinstellingen naar eisch der Antirevolutionaire of Christelijk-Historische beginselen te geraken.

Artikel VIII. Zij verlangt daartoe bevestiging van den rechtmatigen volksinvloed, die, krachtens den zedelijken band tusschen kiezers en gekozenen, door de Staten-Generaal, naar eisch van onze historie, op het staatsgezag wordt uitgeoefend.

Artikel IX. Zal het volk, zoowel in zijn *politieke* geestesstroomingen als naar zijn *maatschappelijk* leven in zijn verschillende openbaringen den invloed op het Staatsbeleid kunnen oefenen, die het van rechtswege toekomt, dan zal voor beide naar afzonderlijke wijze van vertegenwoordiging gestreefd moeten worden met toepassing van kiesrecht, dat een organisch karakter behoort te dragen.
De *politieke* vertegenwoordiging kome tot stand door middel van een kiesrecht uit te oefenen door gezinshoofden en daarmede gelijk te stellen personen; de *maatschappelijke* door de medewerking van allen, die, in of buiten gezinsverband levend, zelfstandig werkzaam zijn in ambt, bediening of waardigheid of zich in eenig beroep of bedrijf verbonden hebben.
Stemdwang (opkomstplicht bij de stembus) wordt door de partij verworpen.

Artikel X. Zij wil, dat de gewestelijke en gemeentelijke autonomie, voor zoover deze niet strijdt met de eischen der staatseenheid en de rechten van de enkele personen niet onbeschermd laat, door decentralisatie meer tot haar recht kome.

Artikel XI. Het verwerpen van begrootingen, om redenen, buiten die begrootingen gelegen, keurt ze, tenzij in zeer buitengewone omstandigheden, als machtsoverschrijding af.

Artikel XII. Zij wenscht, dat bij het financiëel beheer van den Staat de verhouding tusschen Overheid en burgers niet die van verdrag, maar een zedelijk-organische zij, en dat het evenwicht tusschen ontvangsten en uitgaven geregeld worde, niet door noodeloos drukkende vermeerdering van de lasten der natie, noch door bezuiniging op het noodige, maar door beperking van staatsbemoeiing, leidende tot krachtige ontplooiing van het particulier initiatief. Zij wil, dat eenerzijds de talrijkheid van het gezin en anderzijds het kleinere inkomen zooveel doenlijk ontzien, en het al te kleine geheel van directe lasten vrijgesteld worde.
Zij aanvaardt, met het oog op de eischen van de schatkist, de noodzakelijkheid van indirecte belastingen, waaronder fiscale invoerrechten zijn begrepen.

Artikel XIII. Zij wil, dat de Staat (voor zoover ontstentenis van veerkracht bij de burgerij hiertoe niet noodzaakt) het beginsel late varen, alsof de Overheid geroepen zou zijn, om van harentwege onderwijs te doen geven; voorkome dat de overheidsschool, voor zoover noodig tot propaganda van godsdienstige of tegen den godsdienst gekeerde begrippen misbruikt worde; en alzoo aan alle burgers, onverschillig welke hunne godsdienstige of opvoedkundige zienswijze zij, in zake het onderwijs gelijke rechten gunne. Haar devies blijft, dat de Vrije School regel moet zijn, en dat de Openbare School niet anders mag zijn dan aanvulling.
Voorts behoort het beginsel van vrijheid ook bij het Middelbaar- en Hooger Onderwijs tot verdere ontwikkeling te komen.

Artikel XIV. Van den Souverein wil zij, dat door eene onafhankelijke rechtspraak, die onder ieders bereik valle en in verband sta met het zedelijk rechtsbesef der natie, volgens wetten, die op de eeuwige rechtsbeginselen rusten, ten 1e beslissing uitga voor alle geschillen van partijen, zoowel van burgerrechtelijken als van administratieven aard; ten 2e vonnis kome tegen een iegelijk, die zich vergrijpt aan de gemeene orde der dingen; en ten 3e dat voltrekking van straf aan den gevonniste volge, niet slechts om de maatschappij te beschermen of den overtreder te beteren, maar allereerst tot herstel van de geschonden gerechtigheid. Desnoods door de doodstraf waartoe het recht in beginsel aan de Overheid toekomt.

Artikel XV. Op de Overheid, zoo oordeelt ze, rust de plicht om te waken voor de publieke eerbaarheid op den weg en in publieke

plaatsen; de gelegenheid tot het gebruik van sterken drank te beperken; den uitstal te verbieden van onzedelijke boek-, plaat- of prentwerken; verleiding van minderjarigen tot onzedelijke daden strafbaar te stellen; en met de hoererij op geenerlei wijze, noch preventief, noch beschermend, en derhalve anders dan werend, in aanraking te treden. Met dien verstande echter, dat ze zich bij elken maatregel, die uit deze verplichting voortvloeit, stiptelijk verre houde van wat tot het terrein des huiselijken levens behoort. Ook maatregelen tegen het voortwoekeren van het Neo-Malthusianisme verdienen, mits onder dit beding, aanbeveling.

Tegen de drankzonde en het op publiek terrein misbruiken van Gods Naam is niet minder waakzaamheid van de zijde der Overheid geboden.

Artikel XVI. In het belang der openbare gezondheid acht ze, dat de Overheid te waken heeft tegen vervalsching van levensmiddelen; tegen verontreiniging van den publieken weg en tegen vergiftiging van den dampkring of het water; zorg heeft te dragen voor zindelijkheid in haar eigen huishouding; zich houde aan de eerbare begrafenis der lijken; en voorts bij het zich vertoonen van besmettelijke ziekten (behoudens de vrije beschikking van een iegelijk over zijn eigen lichaam en zijn eigen consciëntie) al zulke maatregelen heeft te nemen, als strekken kunnen en onmisbaar zijn om te voorkomen, dat iemand, onwillens en onwetens, met de smetstof dezer ziekten in eene voor hem gevaarlijke aanraking zou treden, of, werd hij zelf besmet, zijn smetstof op anderen zou overbrengen.

Artikel XVII. Verwerpende de leer van den klassenstrijd, erkent zij de noodzakelijkheid, om ook door middel van onze wetgeving er toe mede te werken, dat de verhouding tusschen de verschillende maatschappelijke standen zooveel doenlijk beantwoorde aan de beginselen van Gods Woord.

Eisch daartoe is het, dat hetgeen maatschappelijk zwakker is, beschermd en gesterkt worde, en dat, voorzoover het particulier initiatief der bevolking door veler te laag inkomen nog niet genoegzaam tot zelfverweer in staat is, de Overheid de zwakkeren met haar schild dekke, en degelijker krachtsontplooiing tot bij de laagst staande klasse der maatschappij mogelijk make.

Van armenzorg in engeren zin onthoude de Overheid zich. Alleen voorzoover de particuliere en kerkelijke liefdadigheid te kort mocht schieten, kan ze hiertoe moeten overgaan.

Artikel XVIII. Voor de betrekkingen met de andere naties leert zij, dat ook deze beheerscht worden door de ordinantiën, die God

over de volken gesteld heeft; dat mitsdien, met ongerepte handhaving der eigen nationale zelfstandigheid, krachtig is mede te werken aan de ontwikkeling van het recht der statengemeenschap en daardoor aan de vreedzame oplossing van geschillen tusschen de volken, zoomede aan wering, desnoods met de sterke hand, van alle onrechtmatig geweld en aan den opbouw van een samenleving en samenwerking der naties, die aan recht en gerechtigheid beantwoordt en de geestelijke en stoffelijke belangen der volkeren bevordert.

Artikel XIX. Voor zooveel de handelsbetrekkingen tusschen de landen betreft, spreekt zij zich uit voor een zoo vrij mogelijk internationaal ruilverkeer, en verlangt ze — behoudens in geval van noodzakelijk verweer — dat de Nederlandsche handelspolitiek zich naar dezen regel richte. Toepassing van het beginsel der wederkeerigheid kan, onder bepaalde omstandigheden, aanbeveling verdienen.

Artikel XX. Kracht tot handhaving onzer nationale zelfstandigheid zoekt zij allereerst in de versterking van het nationale besef, onder meer door bevordering van de kennis onzer historie, en voorts in de instandhouding eener weermacht te land en ter zee, zoo voor het moederland als voor de overzeesche gewesten, die waarborg biedt voor de handhaving van orde en rust binnenslands, die in staat stelt tot nakoming onzer internationale verplichtingen, en die, naarmate van ons vermogen, onrechtmatig buitenlandsch geweld kan wederstaan.

Van de Overheid verlangt zij voorts, dat met volle eerbiediging en ondersteuning van hetgeen tot de ambtelijke taak der kerken behoort, voorzien worde in de verzorging der geestelijke behoeften van hen, die tot de weermacht van het koninkrijk behooren, en dat tegen voortwoekering van zedelijke gevaren onder hen worde gewaakt.

Artikel XXI. Voor zooveel het koloniale vraagstuk aanbelangt, stelt zij den eisch, dat onze staatkunde gedragen worde door het beginsel eener zedelijke roeping. Deze zedelijke roeping leide er steeds meer toe, dat zoowel de economische als de sociale en politieke verhoudingen in overeenstemming worden gebracht met de antirevolutionaire of christelijk-historische beginselen. De Regeering richte haar actie op steeds deger verzorging der stoffelijke welvaart, op verbetering der sociale verhoudingen en op de autonomische ontwikkeling der inlandsche bevolking. Ter bevordering eener gezonde medewerking der ingezetenen aan het

bestuur in wijderen kring en mede ter ontlasting van het centraal bewind, worde voorts niet slechts op Java, maar allengs in geheel den Archipel tot krachtige bestuursdecentralisatie overgegaan.

Bij al dezen arbeid worde er naar gestreefd aan de inlanders niet uit Europa een hun vreemde cultuur op te dringen, doch veeleer, mede door onzen steun, en binnen het algemeen Nederlandsche staatsverband, hun eigen Aziatische geaardheid tot hooger ontplooiing te brengen.

De kerstening van Indië blijve roeping van het Christenvolk in Nederland, maar vinde, als óók uit staatkundig en maatschappelijk oogpunt van overwegend belang, bij de Regeering tegemoetkoming, beide in het verleenen van volle vrijheid en in het geldelijk steunen van het onderwijs en van anderen socialen arbeid.

De bestrijding van roepende volkszonden worde met kracht voortgezet.

In de West-Indische koloniën worde ook bijzondere aandacht geschonken aan de verwerving van financiëele zelfstandigheid bij de voorziening in de huishoudelijke behoeften, en aan de economische verheffing der bevolking. Aan het vrije onderwijs worde hier de voorrang gelaten.

Artikel XXII. Zij verklaart, dat noch voor het rijk in Europa, noch voor de Koloniën, door de Overheid eene staatskerk, van wat vorm of naam ook mag worden in stand gehouden of ingevoerd; dat het den Staat niet toekomt, zich met de inwendige aangelegenheden der kerken in te laten; en dat, ter bevordering van een meer dan dusgenaamde scheiding tusschen staat en kerk, de verplichting uit art. 172 der grondwet voor de Overheid voortvloeiende, na uitbetaling aan de rechthebbenden van het rechtens verschuldigde, dient te worden opgeheven.

Artikel XXIII. En ten slotte verklaart zij, dat ze om deze beginselen ingang te doen vinden, de zelfstandigheid van hare partij handhaaft; zich bij geen andere partij laat indeelen; en slechts dan samenwerking met andere partijen aanvaardt, indien die door een vooraf wel omschreven accoord, met ongekrenkt behoud van hare onafhankelijkheid, kan worden verkregen.

Op eene Deputatenvergadering, vóór elke algemeene verkiezing te houden, stelt zij het program en het accoord voor die verkiezing bij meerderheid van stemmen vast. Alle bij haar aangesloten kiesvereenigingen zijn hierna tot de naleving van dit program en van dit accoord gehouden.

Vastgesteld 10 Jan. (1934).